

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

14. An Thesaurus arte magica inuentus, & applicandus Fisco sit ante
iudicis sententiam restituendus. Et notatur quod si in fundo alieno per
malam artem inuentus est Thesaurus, tunc sit Fisco tantum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

præterit in
s. vlt. lin. §. 1.
& pro arte
magica in §.
vlt. & vers.
nor. seq. hu-
ius Rel.

56. *Qua sint regal. n. 8.* Ioan. Schneid. ad §. *Thesaurus n. 5. inst. de rer. diuis.* Henricus ad Rosenthal. in *Synopsi iuris feudalis. c. 5. conc. 89.* & cum sequitur Vltreus lib. 1. de feud. c. 5. n. 7. pag. 96. in princ. tum etiam Ioannes Schönerus lib. 1. *disp. feud. disp. 4. thes. §. 3.* tradunt hunc thesaurum ex asse pertinere ad fiscum, vbiunque inuentus fuerit. Verum hanc conclusionem comprobare non ausim.

2. Si in fiscali, aut religioso loco incantatione quadam, & magica arte quæsitus, & inuentus fuerit, dubitandum non est, quin ex asse fisco cedat, per text. in *dist. tit. 56. Qua sint regal.* Similiter & cum thesaurum quis in proprio fundo qualibet arte legibus odiosa inuenit, fiscum iure sibi eum vindicare, cum Glossa, & Baldo ad *l. vnic. C. de thesaur. lib. 10.* & Glossa ad d. §. *Thesaurus in vers. Non data ad hoc opera, inst. de rer. diuis. allerere nihil dubito.* Sed eo modo per tertium aliquem reperiunt in alieno privato loco thesaurum fisco inferendum esse, affirmare mihi religio fuerit, tum, quia id nulla lege cautum censo, proindeque nec dicendum, l. 5. in princ. §. de probat. Nou. 18. c. 5. tum, quia, licet Interpretet, quos contrarium sentire dixi, à Glossa, & Doctoribus communiter ita traditum esse ad d. *l. vnic. C. de thesauris.* & alibi scribant, attamen Glossa, & Doctores loquuntur duntaxat de thesauro, quem quis in proprio fundo arte magica reperit, tum etiam, quia thesaurus in alieno prædio data opera inuentus, simpliciter, & sine distinctione ad dominum prædij pertinere totus dicitur in d. *l. vnic. C. de thes. lib. 10.* & quidem iure naturali, vt arguit textus in d. §. *Thesaurus tunc §. singulorum autem, vers. Commodius, & vers. seq. inst. de rer. diuis.* & textus in d. *l. vnic. in fin. C. de thes. vt proinde, siue magica, siue non magica opera inuentus fuerit in alieno loco, ad eius loci dominum totus iure naturali pertinere videatur: tum, quia dominus ille, in cuius loco magica arte alius quispiam thesaurum inuenit, ob malefici huius inuentoris crimen puniri diceretur, si thesaurus ille reperiatur totus fisco cederet, cum tamen peccata suos tenere debeant authores, nec ulterius progredi, quam delictum reperitur, l. *Sanctius 22. C. de panis.* Tum postremo, quia Imperatores, Leo, & Zeno in d. *l. vnic. vers. Quod si nobis C. de thes. non obscure indicant, quod etiam ille thesaurus, quem quis in alieno loco magica inuenit arte, totus ad loci dominum spectet.* Verba legis dict. in vers. hæc sunt: *Quod si nobis propter hoc aliquis crediderit esse supplicandum, aut præter huius legis tenorem in alieno loco thesaurum scrutatus inuenit, totum hoc locum domino reddere compellatur.* Notanda sunt verba, præter huius legis tenorem. Illis enim disertè significant Imperatores, quod si quis, vel magica arte, vel data opera alieno in loco, domino inuito, vel ignorante, thesaurum scrutatus fuerit, & inuenit, necesse habeat totum illum thesaurum domino loci reddere. Nam & illud tenor eius legis vult, ne quis in suo, vel alieno loco arte magica thesaurum querat. Nihil obstat huic nostre sententiæ, quod in d. *l. vnic. C. de thes. eiusmodi scrutator, & inuentor thesauri, tanquam temerator huius legis, puniri iubetur, & quidem extra ordinem, vt ibidem docent Bartolus n. 11. & Baldus in princ. rectè per textum in l. 1. §. 1. vers. Quibus nulla ff. de effra. non, inquam, id obstat: ex eo enim, quod Imperatores ipsum magicum thesauri inuentorem pena affici volunt, non sequitur, quod & eo modo inuentus in alieno loco thesaurus non domino loci, sed fisco sit concedendus, siquidem peccata suos tenere debeant Authores, non extendi ad alios.] Et hæc omnia docet Bocerus *vbi supra.***

3. Nec etiam desinam hic apponere verba Caramuelis in *Theol. mor. lib. 2. n. 195.* vbi sic ait: [Thesaurum inuentum magica superstitiosa addo ad fiscum pertinere. Sed petis, pertinere totum ad fiscum, an solum illa media pars, quæ deberetur inuentori, si aut casu, aut cum domini licentia reperiret? Lessius lib. 2. c. 5. nu. 66.

Sup. hoc in
Ref. seq. §.
Sed licet.
propè fin. à
vers. Porro &
seq. & in Ref.

quem citat, & sequitur Dicastillus *de inst. & iur. lib. 4. tract. 2. disp. 9. n. 407.* existimant, solummodo median partem mandandam esse fisco, & median alteram celsum in utilitatem domini fundi. Et probant: quia fundi dominus non debet esse peioris conditionis, cum thesaurus in fundo suo superstitiosè reperitur, quam esset, si naturaliter reperiretur. Sed hæc ratio nõ vrget, quia ex natura rei, & secundum legem naturalem nullum ius habet Petrus in thesauro à te in suo fundo reperiunt: ergo. Reipublice (hoc homine Legislatorem ferentem, & populum acceptantem intelligo) erit liberum, dare hunc thesaurum superstitiosè inuentum, cui voluerit: nam, si non debetur Petro fundi domino, & tu, ratione criminis, de superstitione iuste cõdemnatus dominum in illu non acquiris, nemini erit iniuria, aut sibi appropriandi, aut alteri cuiunque attribuendo. Ergo de superstitione inuenienti philosophatur eodem modo, ac de illo, qui industria inciuili thesaurum quæsitum inuenit. Nam vtque, ante cõdemnationem, erit totius thesauri dominus, post condemnationem, thesaurus inurbana industria inuentus cedet totus domino fundi, inuentus arte superstitiosa totus fisco. Huicque Caramuel.

4. Verum mihi placet sententia communis asserens, quod si thesaurus in domo tua, vel in fundo tuo à te esset inuentus magica arte, tunc fisco applicaretur, vt dixit Glossa in *vers. Arte in d. l. vnic. C. de thesaur. lib. 10.* quia tunc à te auferetur, tanquam ab indigno, per l. 1. circa princ. ff. de iur. fisco. Si autem ab alio, tunc medium pertinebit tibi. Et idè Villalobos in *summ. tom. 2. tr. 10. difficult. 20. n. 7.* sic ait: [Si el thesoro se halla por arte magica, en tal caso pertencee al fisco, conforme à vna ley. Y se si halla por maleficio en heredad agena, el dueño de la heredad no pierde su parte, pues que no tuuo culpa, sino lo han de condenar al que le hallò.] ita ille, cui addo Megalam in p. 2. lib. 2. c. 4. q. 2. n. 14. Lessium lib. 2. c. 5. dub. 17. n. 65. quibus addo ex Iuriconsultis Castillum, Sotomaiorem de Tertiis tom. 7. c. 21. n. 109. Rippol. *tract. de regal. lib. 1. c. 16. n. 40.* Harprechtum in *inst. lib. 2. tit. 1. §. 39. n. 4.* Vltreium de feudis lib. 1. c. 5. n. 7. Peregrinum de iur. fisco lib. 4. tit. 2. n. 2. & Doctores in seq. Resolutione citandos.

RESOL. XIV.

An thesaurus arte magica inuentus, & applicandus fisco sit ante iudicis sententiam restituendus?

Et notatur, quod si in fundo alieno per malam artem inuentus est thesaurus, tunc sit fisco tantum adiudicandum pro ea parte, quæ fuisset inuentoris?

Et quid si forsitan dominus fundi in illud consensisset, vt per talem artem ex eius fundo erueretur thesaurus? Ex p. 9. tr. 5. Ref. 13.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Amaya in *Codic. lib. 10. tit. 15. n. 18.* [Quia (ait ille) talis acquisitio non solum est contra legem positiuam, verum & contra legem diuinam, & cum facultas suum faciendi thesaurum ita tribuatur, dummodo fiat licito modo, consequenter non poterit illum suum facere, atque ita nequit retinere in cõscientia. Idque comprobari poterit ex nostre legis versu: In alienis, vbi si in alieno loco thesaurus inuenitur, non sit inuentoris: quia non talis apprehensio est interdicta, vt notauit Platea hic, num. 8. ergo pari modo, cum interdictu sit querere arte magica, licet non retinebitur, quod iure resistente acquiritur. Neque in contrariu facit, quod abducunt Nauarr. in *Manual. c. 17. num. 176.* Gutierrez de iur. 3. p. c. 26. & lib. 4. l. p. q. 36. & Filliucius 2. tom. tract. 3. l. c. 6. n. 15, existimantes, legem hanc esse penalem, & penam non ante deberi in cõscientia, quovisq; cõdemnatio sequatur, iuxta tradita ab eodem Gutierrez lib. 2. Canon. quæst. c. 5. n. 14. & Morla in

in emp. cit. de legib. 9. 9. tota. Nam nego, legem nostram esse poenalem, cum nullam deuantibus poenam statuatur, iuxta l. Legi virum. 7. ff. de legib. sed tantum permittit thesaurum inuentorij, dum tamen certo modo, & conditione quærat. Hic autem modus non est poena, quod patet, quia in secunda parte, qui in alienis agris contra domini voluntatem inuenerit, punitur tanquam temerato legis saluberrimæ, quæ poena non imponitur in nostro casu. Accedit etiam, quod et si verum sit, poenam non deberi ante condemnationem, id procedit duntaxat, quando imponitur poena in re, cuius dominium est quaesitum. Siquidem, si lex ex iusta causa prohibet rei acquisitionem, tunc acquiritur statim, absque vlla iudicis condemnatione tenetur in conscientia restituere, ut notat Morla d. 4. 9. n. 36. At certum est ex supradictis thesaurum ea arte reperiunt non fieri inuentoris, sed fisci. Idem erit, quando poena non imponitur ut poena, sed tantum ut conditio, vel modus, ut accidit in præfenti: quo casu ante condemnationem restituit. Ita docent multi relati à Gutierrez dist. lib. 2. can. c. 4. n. 15. & Molina 1. nom de iust. 9. 6. in fin. Neque poterit dici, illam prohibitionem esse poenam, ut aiebat Gutierrez n. 21 in fin. cum magis dicenda sit exceptio regulari, in qua reperiunt non facit suum thesaurum inuentum. Hucque Amaya, qui pro sua sententia citat Molinam Theologum, Farinacium, Valenzuelam, & alios.

2. Sed, licet hæc opinio sit probabilis, non minus probabilem negatiuam existimo, quam tueretur Villalobos in sum. tom. 2. r. 10. diff. 20. n. 7. Megala in n. 1. lib. 2. c. 4. 9. 2. n. 14. & Lessius lib. 2. c. 5. dub. 1. 7. n. 6. ubi sic: [Quid, si thesaurus per magiam reperiatur sit? Respondeo, in eo casu pertinere ad fiscum. Ita communiter DD. ex l. 1. n. c. de thesaur. Notandum tamen inuentorem non teneri illum tradere, antequam à iudice compellatur, ut rectè Nauar. n. 175. Ratio est: quia lex illa poenalis est, & quidem sententia ferenda, non lata: nihil enim aliud dicit Imperator, quam se cuique in suis locis tribuere facultatem quaerendi thesaurum, & inuentio fructus; dummodo sine sceleratis, & ac puniendis sacrificiis, aut alia qualibet arte legibus odiosa quærat. Hic nullum verbum habet, quo illum reipsa priuet inuentis. Porro hic advertendum est, primum, si hic thesaurus quaesitus sit in loco alieno arte magica, solum eam partem adiudicandam per sententiam fisco, quæ fuisset inuentoris: quia domini loci ob maleficia alterius non debet suo iure priuari. Ita Less. cui etiam adde Dicastill. lib. 2. r. 2. diff. 9. dub. 1. 5. n. 407. Malder. de iust. r. 1. c. 7. dub. 2. Io. Vigiers de iust. r. 1. c. 4. dub. 8. n. 2. Trullench in Decal. r. 2. lib. 7. c. 2. dub. 8. n. 1. & Hurtadú de iust. diff. 1. diff. 1. r. 3. Dico itaque, quod si thesaurus per magiam reperiatur, adiudicatur fisco, ut dictum est, & communiter tradunt DD. cit. & præsertim Less. ubi supra, ex eadem l. Nemo. Circa quod tamen notandum primum, inuentorem talem non obligari illum tradere, antequam à iudice compellatur: quia lex ista, ut asserunt DD. cit. pro ea parte, poenalis est, & quidem sententia ferenda, non lata: dicit enim tantum Imperator, se cuique in suis locis tribuere facultatem quaerendi thesaurum, & inuentio fructus; dummodo sine sceleratis, & puniendis sacrificiis, aut alia qualibet arte legibus odiosa quærat. Vbi nullum est verbum, quod ipso facto talem inuentorem priuet inuentis. Notandum secundum, si in fundo alieno per malam artem inuentus sit thesaurus, tunc esse fisco tantum adiudicandum pro ea parte, quæ fuisset inuentoris: nam dominus ob maleficia alterius non videtur puniendus, nisi forsitan in illud consensisset, ut per talem artem ex eius fundo erueretur.

RESOL. XV.

Ad quem pertineat thesaurus inuentus in loco publico?
Tom. VI.

Sed hic apponitur alius singularis casus. Quidam puer in loco publico thesaurum inuenit, cuius vitricus illum vendidit Campfiori, & Campfior fudit, & argentum vendidit, an vitrico existente non soluendo possit Procurator Fisci agere contra Campforem ad pretium redactum ex argento fuso? Ex p. 9. r. 5. Res. 14.

§. 1. **P**utauit Nauar. in c. Man. c. 17. n. 71. & Sylu. v. leuinium. 3. diuidendum esse cum fisco, aut ciuitate. Sed Conarui. in reg. Peccatum. 3. p. relect. §. 2. n. 3. limitat hanc doctrinam, ut intelligenda sit, quando inuenitur in loco publico, qui iure domini est fisci: tunc enim seruanda est doctrina supradicta, ut si inuentus sit thesaurus casu, diuidatur cum fisco; si verò de industria, totus sit fisci. Si verò thesaurus inueniatur in loco communi, v. g. in platea, aut calle. totus erit inuentoris, & secundum hanc doctrinam intelligit iura, quæ sunt de thesauris. Et ita præter Turrianum r. 2. disp. 43. dub. 2. n. 2. tenet ex Valq. Less. & Layman, Hurtadú de iust. disp. 1. diff. 3. 3. asserens, totum thesaurum pertinere ad inuentorem: quia locus ille nullius est, tanquam domini. Quod etiam docuit Villalobos in sum. tom. 2. r. 10. diff. 1. c. 6. n. 6. sic asserens: [Quando se halla el thesoro en lugar publico del fisco, o de la ciudad, la mitad ha de ser del, que lo hallay la mitad del fisco, o de la ciudad, como consta del Derecho, y no ay aqui distincion de hallarle a caso, o de proposito. Solo ay que a fuerir, que se entiende del lugar publico, en quien tiene la Republica especial señorio, como moues, de he. a. o. casa, porque si fuesse lugar publico, que no tiene dueño, como si se hallasse en la plaza, o en el rio, seria todo del que lo halla, como dize Covarruias, con otros, y le sigue Lessio: porque en estos lugares no tiene la Republica dominio, sino solo la iurisdiccion.] Ita ille.

2. Dicendum est itaque, quod si quis inueniat thesaurum in loco publico, qui dicitur esse nullius, ut in platea effossa, aut in flumine; totus cedit inuentori. Secus tamen si in loco publico, qui non tantum quoad iurisdictionem, (propterea etiam viae, & plateæ publicæ dicuntur esse Principum) sed etiam quoad domini proprietatem pertinet ad Cæsarem, aut fiscum: tunc etiam fortuito inuentus cum illis erit diuidendus; de industria quaesitus totus erit Principis, ut sumi potest ex Inst. de rer. diu. §. Thesauros. Vide etiam, præter DD. cit. Ioan. Vigiers de iust. r. 1. c. 4. dub. 8. n. 1. Trullench in Decal. r. 2. lib. 7. c. 2. dub. 8. n. 8. ubi ex Lessio, ubi supra, obseruat, quod, quando agitur de locis publicis, nihil interest, utrum fortuito, siue de industria, inuentus sit nam locus publicus, non censetur alienus, sed communis; illa autem distinctio solum habet locum in loco alieno.

3. Sed hic non deleram apponere casum, quem ponit, & resoluit Guid. r. de mineralib. lib. 3. r. 10. n. 39. Quidam puer in loco publico thesaurum inuenit, cuius vitricus illum vendidit Campfiori, & Campfior fudit, & argentum vendidit, an vitrico existente non soluendo, possit Procurator fisci agere contra Campforem ad pretium redactum ex argento fuso? Dom. Thomas Doccius Senen. in l. Si cum seruum. ff. si cert. per. determinat, quod non: quia Campfior fuit, siue censetur fuisse in bona fide, & habet illud pretium ex causa onerosa, & sic non lucratur cum iactura aliena. Sed vitricus bene potest ad pretium conueniri per Procuratorem fisci: quia habet illud ex causa lucrativa. Et ita dicit præfatus Doctor, se illis temporibus consuluisse. Monetur ex not. ibi per eum ex illo text. quod ita demum in particularibus pretium succedit loco rei, si ille, qui habet pretium, habeat illud ex causa lucrativa; secus si ex causa onerosa, ut not. in l. Mater. C. de rei vend. ex quo imitatur Gloss. in l. ff. de dist. vign. quæ dicit, pretium extractum ex re hypothecata in subsidium, esse obligatum creditori: pro qua Glossa allegatur text. in l. fin. §. Licentia C. de iur. delib. quia illa Glossa verum dicit, quando pretium est apud creditorem ex causa lucrativa;

Et eratiuas